

Posudek na diplomovou práci Bc. Štěpánky Dudové

Antropomorfní metafory v češtině a španělštině: analýza neliterárních textů

(Filozofická fakulta JU, České Budějovice 2018, 98 stran)

Štěpánka Dudová si jako téma své diplomové práce zvolila kontrastivní analýzu tzv. antropomorfních metafor v češtině a ve španělštině. Téma vhodně koresponduje s autorčíným studiem, výběr tématu hodnotím kladně. Ve své práci se Š. Dudová snaží vycházet z poznatků kognitivní lingvistiky a jejího pojetí metafory. Konceptně se tak v teoretické rovině snaží aplikovat některé koncepty zavedené Lakoffem a Johnsonem (např. orientační metafory, radiální kategorie) a dalšími relevantními autory (I. Vaňková, I. Nebeská, M. Josep Cuenca, atd.). Co do rozsahu užitě literatury lze konstatovat, že orientace autorky v dané oblasti je velice slušná, jak dokazuje výběr titulů, na jejichž základě je vystavěna tzv. teoretická část práce (str. 13-40). Jádrem práce tvoří vlastní výzkum antropomorfních metafor s klíčovým slovem „*hlava / cabeza*“ excerpovaných z českého a španělského korpusového nástroje (ČNK a Corpes XXI). Za tímto účelem autorka pracuje s poměrně velkým vzorkem sestaveným s 500 výskytů daných slov v neliterárních textech. Pochopila-li jsem správně záměr celého výzkumu (práce je bohužel psána nepříliš čtivým jazykem, jak ještě zmíním dále), autorka vychází z toho, že od centrálního významu, jež ve slovníku reprezentuje první slovníkový ekvivalent, jsou následně odvozeny významy další, sekundární, v slovníku uváděné jako x-té v pořadí, které jsou metaforizované. Tyto se Š. Dudová následně snaží klasifikovat do předem stanovených sémantických (konceptuálních) polí. Autorce bezesporu nelze upřít snahu o mravenčí a detailní práci s utříděním vzorku, při níž minimálně prokázala schopnost porozumět ne vždy jednoduchým zdrojovým textům ve španělštině. I přesto se však domnívám, že interpretace některých příkladů může být sporná. Jako příklad uvádím příklady 77a a 68b – mohla by autorka při obhajobě vysvětlit, proč v jednom případě podle mne naprosto identicky interpretovatelný kontext označuje jako metaforické užití a ve druhém případě jako synekdochu? Podotýkám, že příklady synekdochy z českého korpusu na str. 76 jsou mnohem průkaznější. Co se týká práce s příklady, poněkud tápu ve smyslu, jaký autorka přisuzuje kvantifikaci nalezených „výskytů obsahujících podstatného jméno *hlava* či *cabeza*“ v daných významech (metaforách, metonymiích) v korpusech (viz str. 81, dále grafy a závěr). Za velmi diskutabilní tak považuji i autorčin závěr ze str. 92 „*česká kultura se v neliterární mluvě vyjadřuje častěji pomocí metonymií a přenesených významů*“. Zaprvé se domnívám, že toto lze jen stěží tvrdit na pozadí velmi nehomogenního vzorku 500 příkladů. Rozdíly mezi výskytem slova *hlava / cabeza* se navíc v jednotlivých kontextech pohybují maximálně v desítkách, což je velmi nízký rozdíl. Za druhé si myslím, že užívání těchto prostředků nemusí být nutně podmíněno národnostně. Neuvažovala

autorka spíše o kvalitativním utřídění jednotlivých kolokátů a hierarchických struktur, jimiž je tvořeno jejich kontextových okolí? Zajímavá by mohla být např. typologie nejčastějších sloves, jež se mohou vyskytovat v tzv. odvozených kontextech (str. 45) či tzv. orientačních metaforách (str. 87) a jimiž mohou být jednotlivé významové posuny rovněž spoluutvářeny (např. *lámat si hlavu*, *věšet hlavu*). Mohla by se k tomuto autorka při obhajobě vyjádřit?

Celkový dojem z celé práce bohužel velice negativně poznamenává jazyková a formální kvalita předloženého textu. Autorka pokulhává při parafrázování zejména interpretačně náročnějších pasáží zdrojové literatury. Místy je tak text téměř nesrozumitelný či srozumitelný pouze za předpokladu, že známe originál – např. str. 30, str. 26; někdy zřetelně prosvítá jazyk cizojazyčného originálu – str. 55, řada formulací je neobratných a kostrbatých – např. str. 58, kap. 7.1.7. nebo str. 56 „*Po přiblížení kapitoly [spíše asi problematiky] metonymicky spojených pohybů hlavy [...]*“. str. 78 spíše než-li o *obrázek* jde o *grafické znázornění*, str. 89: „*My přidáváme náš nalezené příklady v českém národním korpusu.*“, „*Mezi orientačními metaforami jsme našli [...]*“. V řadě příkladů ze španělštiny chybí pomlčky rozdělující slova na konci řádku (např. str. 87 apod.), místy je text zarovnán do bloku, místy nikoliv; autorka nerespektuje pravidla pro psaní čárek ve větě zejména v českých vztažných větách (str. 49, 52, 55, 56 atd. – místa jsou označena v tištěné verzi práce), na str. 60 užívá nesprávného označení instituce – Španělská reálná akademie, v textu jsou i četné překlepy – str. 25 – slovo *vzhled*, str. 87 – *Johnsnova studie*, na str. 41 upozorňuji na nesprávný odkaz na ČNK. Velmi těžkopádně působí práce od str. 83 do str. 90. Autorka se zde snaží poukázat na určité styčné body v jejím vzorku a ve studii Vaňkové a Lakoffa+Johnsona. Bohužel celý text je formulován velice neobratně, takže není na první pohled příliš jasné, o co zde autorce jde – myslím tím např. pasáže, v nichž autorka konstatuje, že: „*Naše výsledky [je tím myšlen korpus 500 příkladů?] budeme odkazovat ke schématu nádoba.*“

Závěr: I přes výše uvedené připomínky konstatuji, že autorce se podařilo naplnit cíl, který si stanovila v úvodu své práce, a to analyzovat 500 výskytu slova *hlava / cabeza* v neliterárním textu. Myslím, že se jí i částečně podařilo aplikovat na svůj výzkum některé z konceptů vnesených kognitivní lingvistikou, byť v tomto ohledu by práci prospěla pečlivější jazyková i technická redakce. Práci doporučuji k obhajobě a z důvodů, které uvádím zejména ve druhé části svého posudku ji předběžně hodnotím jako **dobrou**.

V Českých Budějovicích, 14. srpna 2018

PhDr. Jana Pešková, Ph.D.

